

The T-shirt Docentenhandleiding

Regie: Hossein Martin Fazeli

Jaar: 2006

Duur: 9 minuten

http://www.youtube.com/watch?v=O02yAAMU3Ww&feature=player_embedded#!

Synopsis

.....

Korte film die zich afspeelt in een winkel in Slowakije. Een half-Amerikaans, half-Slowaakse klant raakt aan de praat met een winkelier. De tekst op het T-shirt van de winkelier leidt tot onverwachte wendingen in een gesprek over vrijheid en extremisme.

Inleiding en leerdoelen

.....

De lesbrief is geschikt voor leerlingen uit het voortgezet onderwijs (bovenbouw HAVO/VWO) en te gebruiken binnen de curricula van de vakken CKV, Levensbeschouwing, Maatschappijleer en Filosofie.

Movies that Matter biedt mensenrechteneducatie. Dat betekent dat leerlingen kennis opdoen over mensenrechten. Ze verwoorden en delen hun opvattingen met andere leerlingen en stellen eventueel hun mening bij. Daarnaast ontwikkelen ze een open, betrokken houding ten opzichte van mensenrechtenkwesties.

Leerdoelen

- De leerling kent de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens.
- De leerling kan aan de hand van concrete voorbeelden uitleggen dat vrijheden op verschillende manieren geïnterpreteerd en gewaardeerd kunnen worden.
- De leerling is bereid de eigen opvattingen te heroverwegen en deze te wijzigen.

Instructie

De vrijheid van meningsuiting roept veel reacties op, ook als het recht op meningsuiting besproken wordt met leerlingen. Wij adviseren docenten daarom om de film eerst zelf te bekijken en deze docentenhandleiding door te nemen.

Om voorkennis te activeren en leerlingen te motiveren maken leerlingen opdrachten 1 en 2 voorafgaand aan de filmvertoning.

Door middel van kijkvragen wordt leerlingen gevraagd speciaal te letten op een aantal aspecten. Deze scènes verklaren het handelen van personages of geven betekenis aan het verhaal. Met andere woorden, de kijkvragen helpen leerlingen de film te begrijpen en te interpreteren.

De opdrachten 4 t/m 11 maken de leerlingen na afloop van de filmvertoning. Het is mogelijk een selectie van opdrachten te maken, afhankelijk van onder andere tijd, leerdoelen en vakinhoud.

Antwoordmodel

.....

Vragen voorafgaand aan de film

Opdracht 1

Wie was Friedrich Nietzsche?

- A Een acteur
- B Een filosoof**
- C Een baseballspeler
- D Een Slowaakse president

Opdracht 2

Ben je het eens of oneens met de volgende stellingen?

- I Vrijheid van meningsuiting betekent ook dat je mensen mag beledigen.

De vrijheid van meningsuiting beschermt ook aanstootgevende, shockerende, of verontrustende uitingen. Het gegeven dat (groepen) mensen een uiting als kwetsend of beledigend ervaren is op zichzelf niet voldoende om een uiting te kunnen verbieden. Wat voor sommige mensen kwetsend is kan iemand anders juist grappig of wijs vinden. (Denk bijvoorbeeld aan cabaretier Hans Teeuwen, die een discussie over deze kwestie voert met de Meiden van Halal; zie google: Hans Teeuwen Meiden van Halal).

De vrijheid van meningsuiting wordt begrensd door het verbod op haatspraak (hate speech). Uitingen die aanzetten tot haat, discriminatie of geweld kunnen dan ook verboden worden.

Uitingen moeten altijd in hun context worden beoordeeld. Bij de afweging speelt mee wie de uitspraak heeft gedaan, in welk medium en met welk doel. Zo krijgen cabaretiers of columnisten meer ruimte voor het uiten van scherpe meningen dan bijvoorbeeld een burgemeester, schooldirecteur of politiechef. Opzettelijk beledigende of nodeloos kwetsende uitingen over een bepaalde bevolkingsgroep van dergelijke functionarissen worden niet beschermd door de vrijheid van meningsuiting.

De vrije meningsuiting wordt ook begrensd door het verbod op smaad of laster. Je mag geen leugens of (onjuiste) beschuldigingen over iemand verkondigen of verspreiden.

- II Vrijheid van meningsuiting betekent ook dat je mag discrimineren.

Het recht om niet te worden gediscrimineerd is een fundamenteel mensenrecht. Internationale mensenrechtenverdragen vinden dit recht even belangrijk als het recht op vrijheid van meningsuiting. In specifieke gevallen geeft bij de belangenafweging de ene keer het recht op vrije meningsuiting de doorslag, en de andere keer het recht om niet te worden gediscrimineerd.

Het recht om niet te worden gediscrimineerd is een recht dat de inherente waardigheid en gelijkheid van alle mensen garandeert. Het recht op vrijheid van meningsuiting is een fundamentele vrijheid op zichzelf en cruciaal voor het uitoefenen van andere mensenrechten. Aan eventuele inperking van het recht op vrijheid van meningsuiting worden daarom zeer strikte eisen gesteld.

- III Vrijheid van meningsuiting geldt overal en voor iedereen.

Alle rechten die zijn vastgelegd in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens zijn universeel en gelden dus voor iedereen waar ook ter wereld. Nu is de Universele Verklaring, omdat het een verklaring is, niet juridisch bindend. Daarom zijn fundamentele mensenrechten zoals het recht op vrije meningsuiting en het discriminatieverbod vastgelegd in juridisch bindende internationale verdragen. In Europa is het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens het belangrijkste mensenrechtenverdrag.

.....

Kijkvragen

Opdracht 3

A Hoe laat de regisseur zien dat de klant vaderlandslievend en gelovig is?

Je ziet een kruis en een foto van hemzelf in militair uniform in zijn auto.

B Wat staat er op de voorkant en de achterkant van het T-shirt van de winkelier?

Voorkant: God is dead. Nietzsche. Achterkant: No, Nietzsche is dead. God.

C Welke overeenkomsten en verschillen zijn er tussen de winkelier en de klant?

Overeenkomsten: beiden houden van honkbal, de Verenigde Staten en beiden zijn (waarschijnlijk) gelovig.

Verschillen: de klant vindt Slowakije een goed land, de winkelier is het daar niet mee eens. Ze hebben een verschillende opvatting over de vrijheid van meningsuiting.

Vragen na afloop van de film

Opdracht 4

In 1882 schrijft Nietzsche: 'God is dood. En wij hebben hem gedood!'

Volgens Nietzsche gaat de ontwikkeling van wetenschap ten koste van het geloof. Uiteindelijk zal de wetenschap God 'doden'. Hoe kan de wetenschap God en/of godsdienst 'doden'?

Nietzsche zag in zijn tijd machtige stromingen als het rationalisme en de nieuwe wetenschap opkomen, die God ongeloofwaardig maakten, die zichzelf boven God stelden en zo het christelijke wereldbeeld ten val brachten: God is dood!

Opdracht 5

De klant zegt: 'Dat je met dit T-shirt onder de Amerikaanse vlag staat, is een belediging voor veel Amerikanen.'

A Waarom is dat volgens hem een belediging?

In de Verenigde Staten gaan liefde voor vaderland en God vaak hand in hand.

Dat blijkt wel uit de tekst: 'May God bless America', die ook door presidenten wordt gebruikt in speeches.

B. De winkelier zegt: 'Het is mijn eigen terrein'.

Vind je dat een goed argument? Onderbouw je antwoord.

C. Zou jij het een belediging vinden als iemand met deze tekst onder de Nederlandse vlag staat? Waarom wel of niet?

Vraag door: hoe zouden leerlingen het vinden als iemand met een beledigende tekst over bijvoorbeeld de koningin onder de vlag staat? Wat betekent de vlag voor de leerlingen?

Opdracht 6

Een vlag heeft een symbolische functie.

De klant en de winkelier geven echter verschillende betekenissen aan de symboliek van de Amerikaanse vlag.

A. Wat symboliseert de vlag volgens de klant?

Respect voor god en de natie (het Amerikaanse volk).

B. Wat symboliseert de vlag volgens de winkelier?

Vrijheid (van meningsuiting).

Opdracht 7

De winkelier vergelijkt de klant met een lid van de Taliban. Waarom maakt hij die vergelijking?

De klant is in zijn ogen een extremist die geen andere opvatting dan die van hemzelf tolereert.

Opdracht 8

Welke van de onderstaande uitspraken over de winkelier en de klant is niet juist?

I. Beiden zijn gelovig.

II. Beiden houden van honkbal.

III. **Beiden houden van Slowakije.**

.....

Opdracht 9

Er staan twee teksten op het T-shirt van de eigenaar. De klant ziet eerst alleen de beginwoorden van de eerste tekst. Daarna worden de laatste woorden zichtbaar. Op het allerlaatst kun je als kijker de achterkant van het T-shirt lezen. De 'drie' teksten op het T-shirt zijn:

*God is
God is dead. Nietzsche
No, Nietzsche is dead. God*

- A Hoe is de reactie van de klant als hij het eerste deel van de tekst ziet?

Positief: hij denkt dat er staat: 'God is', 'God is great' of iets van die strekking.

- B Hoe is zijn reactie als hij de volledige tekst op de voorkant leest? Kun je zijn reactie verklaren?

Geschokt en verontwaardigd. Hij is gelovig en hij vindt het beledigend.

- C Hoe zou zijn reactie op de derde tekst zijn denk je?

Waarschijnlijk instemmend: niet God, maar Nietzsche is dood.

- D Waarom laat de winkelier niet meteen de achterkant van zijn T-shirt zien denk je?

Omdat hij meent dat hij het recht heeft te vinden wat hij wil, ongeacht of een ander het ermee eens is of niet. Hij gaat zelfs zo ver dat hij niet laat blijken dat hij dezelfde opvatting heeft als de klant. Hij vindt namelijk dat hij het principiële recht heeft een afwijkende mening te hebben, zelfs als deze als beledigend wordt ervaren door iemand anders.

Opdracht 10

Als de klant een pistool trekt neemt het verhaal een gewelddadige wending. Stel dat jij het scenario zou moeten aanpassen zonder gewelddadig einde.

- A Wat gebeurt er? Schrijf de dialoog die tussen de mannen ontstaat en beschrijf wat ze doen, zeggen en/of voelen.
- B. Vergelijk jullie scenario met dat van twee klasgenoten. Zijn er verschillen? Welke? Welk scenario bevalt je beter? Waarom?

Opdracht 11

Lees de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens.

- A Over welke mensenrechten gaat het in dit verhaal?

Artikel 18. Je mag je eigen godsdienst kiezen en daarnaar leven.

Artikel 19: Je hebt het recht uit te komen voor je eigen mening.

- B Onderbouw je antwoord.

De winkelier vindt dat zijn uitingen (combinatie T-shirt en vlag) niet opzettelijk beledigend zijn. En hij vindt dat hij in zijn eigen winkel uiting mag geven aan zijn eigen opvattingen over het wel of niet bestaan van god. (Daarin heeft hij het recht ook aan zijn kant. Hij kan een foto van een vlagverbranding met Jezus aan het kruis ophangen, maar hij mag geen bordje op de deur hangen waarop staat: 'Verboden toegang voor Christenen'.)

.....

Universele Verklaring van de Rechten van de Mens

De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens is aangenomen door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties om de basisrechten van de mens te omschrijven. In de verklaring staan welke rechten ieder mens altijd en overal zou moeten hebben. De volledige tekst is te lezen op www.amnesty.nl/uvrm.

- .....
1. Iedereen wordt vrij en met gelijke rechten geboren.
  2. De mensenrechten gelden voor iedereen, waar ook ter wereld.
  3. Je hebt recht op leven, op vrijheid en op veiligheid.
  4. Je hebt het recht om erkend te worden voor de wet.
  5. De wet is voor iedereen gelijk en moet iedereen gelijke bescherming bieden.
  6. Als je onrecht wordt aangedaan, heb je recht op bescherming.
  7. Je mag niet zomaar worden opgesloten, of het land uitgezet.
  8. Als je terecht moet staan, heb je recht op een eerlijke en openbare rechtszaak met een onafhankelijke rechter.
  9. Je bent onschuldig tot het tegendeel is bewezen. Je daden kunnen niet achteraf strafbaar worden gesteld.
  10. Je hebt recht op privacy en op bescherming van je goede naam.
  11. Je mag vluchten naar een ander land, als je mensenrechten worden bedreigd.
  12. Je hebt recht op een nationaliteit.
  13. Je mag trouwen met wie je wilt en een gezin stichten.
  14. Je mag je eigen godsdienst kiezen en daarnaar leven.
  15. Je hebt het recht om uit te komen voor je eigen mening.
  16. Je mag lid worden van een vereniging en een vereniging oprichten. Niemand mag je dwingen om bij een vereniging te horen.
  17. Iedereen mag meedoen aan de verkiezingen voor het landsbestuur en zichzelf daarvoor verkiesbaar stellen. Het volk kiest de regering in democratische verkiezingen.
  18. Je hebt recht op werk naar keuze, met een eerlijk loon. Je mag lid worden van een vakbond.
  19. Je hebt recht op genoeg inkomen om van te leven. Als je niet voor jezelf kunt zorgen, moet de overheid dat doen.
  20. Je hebt recht op onderwijs.
  21. Je hebt het recht om te genieten van kunst en cultuur.

Colofon

.....

Redactie

Marcus Eshuis

Eindredactie

Marcus Eshuis en Amnesty International

Ontwerp

Sazza

Vormgeving

Gezamenlijk Corvee

Movies that Matter Educatie

Margreet Cornelius, Marcus Eshuis,
Sabrine Pouwels, Mirjam van Campen (projectcoördinator)

Movies that Matter

Postbus 1968
1000 BZ Amsterdam
www.moviesthatmatter.nl
tel. (020) 77 33 624
educatie@moviesthatmatter.nl

Alleen te gebruiken voor educatieve doeleinden.

Stichting Movies that Matter wordt ondersteund door

Amnesty International, V-fonds, CultuurParticipatie,

Democratie en Media, SNS Reaal en VSB fonds.

Amnesty International

Movies that Matter

Amnesty International is een internationale organisatie die zich inzet voor de rechten van de mens. Over de hele wereld heeft Amnesty meer dan 2,8 miljoen leden en aanhangers. Het hoofdkantoor staat in Londen. Daar worden gegevens van over de hele wereld verzameld en bereiden de medewerkers de internationale acties van Amnesty voor. Amnesty International heeft afdelingen, structuren en groepen in bijna honderd landen en gebieden, ook in Nederland.

Amnesty International is onpartijdig en onafhankelijk van elke regering, politieke ideologie, religie of elk economisch belang. Amnesty wordt voornamelijk gefinancierd door giften van leden en donateurs. Voor onderzoek en acties tegen mensenrechtenschendingen worden geen giften geaccepteerd van overheden. Amnesty accepteert alleen geld van overheden voor mensenrechteneducatie.

Movies that Matter is een internationaal expertisecentrum op het gebied van film en mensenrechten. Het organiseert het jaarlijkse Movies that Matter Festival in Den Haag en een maandelijks film- en debatprogramma in tien Nederlandse filmtheaters en speciale internationale vertoningen. Movies that Matter is er ook voor scholen! Wij helpen films uit te zoeken wanneer u specifieke onderwerpen op school wilt behandelen, geven filmadvies voor verschillende niveaus en leeftijden, en helpen u de vertoning mogelijk te maken. Indien gewenst kunnen we u ook aan interessante gastsprekers of workshops helpen, of zelfs een compleet School Film Festival organiseren. Movies that Matter @ school richt zich in eerste instantie op (alle niveaus van) het voortgezet onderwijs. Voor het primair onderwijs zijn enkele titels beschikbaar.

